

เมื่อคิดจะทำงานวิจัย....

มีโอกาสดูสนทนากับนักศึกษาปริญญาโท...อาจารย์ที่กำลังทำผลงาน หลายคน จะเริ่มต้นกับงานวิจัยอย่างไรดี...กลับมาที่มุมมองของผู้รู้ ที่บอกว่า หัวใจของงานวิจัยอยู่ที่ความคิดสร้างสรรค์ ฟังดูแล้วเหมือนไม่ยาก แต่ความคิดสร้างสรรค์คืออะไร จะมาจากไหน คิดได้อย่างไร ...เมื่อไม่มีความคิดที่จะสร้างสรรค์งาน วิธีง่ายคือการไปลอกแบบเขามา ง่ายดี เขาทำอะไร เราก็อทำอย่างนั้น เปลี่ยนบริบท เปลี่ยนกลุ่มประชากร เปลี่ยนขอบเขตเนื้อหา เอาแบบง่ายมาเรียงๆ... ซึ่งไม่ได้ประโยชน์อะไรมากนัก เพราะผู้วิจัยไม่เข้าใจถึงที่มาและที่ไป...

สิ่งแรก...เราอยากรู้อะไร...หาคำตอบ ตรงไหนในชีวิตการทำงานที่มีปัญหา แต่ชีวิตครอบครัว คงลำบาก มีปัญหาต้องแก้ใครแก้มัน เป็นเรื่องของบุคคล...ปัญหาจากการทำงาน มีหลายปัญหา เป็นปัญหาจากกระบวนการทำงาน ปัญหาจากผลลัพธ์ ปัญหาจากบุคคลที่ร่วมงานด้วย ปัญหาจากการสื่อสารภายในองค์กร ปัญหาจากวิธีการสอน สารพันปัญหา...ปัญหาจะไม่มี แน่นนอนถ้าเราไม่ได้ทำงาน แต่เมื่อทำงานปัญหาย่อมตามมา ที่สำคัญปัญหาเหล่านี้เราต้องการทางออก ต้องการคำตอบ ต้องการหาวิธีแก้ไขหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้ หรือไม่ ถ้าต้องการแนวทางการแก้ไขปัญหา ต้องไปทบทวนสักนิดว่า องค์กรอื่นๆ โรงเรียนอื่นๆ มีปัญหาเหมือนกันหรือไม่ ถ้ามีเหมือนกันแสดงว่า ปัญหาเหล่านี้ไม่ธรรมดา ที่สำคัญผู้วิจัยต้องกำหนดประเด็นปัญหา หรือประเด็นที่อยากรู้ให้ได้ บางครั้งอาจเรียบเรียงมา สัก 4 – 5 ประเด็น จากนั้นลองจัดกลุ่มประเด็นปัญหาที่ได้เรียบเรียงมา เพื่อสร้างประเด็นปัญหาที่ชัดเจน...

สิ่งที่ต้องเริ่ม...การค้นคว้าเนื้อหา วรรณกรรม งานวิจัยที่ผ่านมา ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่เราต้องการศึกษา นั่นคือ การอ่านหนังสือ ผู้วิจัยต้องเข้าใจในประเด็นปัญหาของตนเองให้ถ่องแท้แน่นอน จึงมีความจำเป็นต้องไปอ่านงานวิจัย อ่านหนังสือที่เกี่ยวข้อง จากนั้นมากำหนดว่า แล้วงานวิจัยของเรา ควรศึกษาประเด็นปัญหานั้น ด้วยวัตถุประสงค์อะไร ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มแรก เพราะวัตถุประสงค์การวิจัยเปรียบเหมือน เข็มทิศที่กำหนดให้งานวิจัยนี้เดินทางไปข้างหน้า บางคน ตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการเดินทางไปเชียงราย แต่ดันไปซื้อตั๋วรถไปเชียงราย ทำยสุดไปโผล่ที่เชียงใหม่ ถ้าเป็นแบบนี้...มันต้องถอน...เมามั๊ด

เมื่อกำหนดประเด็นปัญหาในบทนำ ความสำคัญและความเป็นมา กำหนดวัตถุประสงค์ การวิจัยได้ โดยหลักการ ทบทวนวรรณกรรมมาพอสมควร เริ่มเห็นเค้าโครงงานวิจัย ชัดเจนยิ่งขึ้น ต้องกลับมาที่จุดเริ่ม คือการตั้งชื่อเรื่องงานวิจัย ว่าควรจะต้องตั้งชื่ออย่างไรดี ที่สื่อถึงการศึกษาของงานวิจัย หรือสื่อถึงนวัตกรรมชิ้นนี้ มีเคล็ดลับอยู่ว่า ชื่อเรื่องที่ดี ต้องบอกสิ่งที่เราต้องการศึกษา นั่นคือตัวแปรตาม หรือ อาจบอกเหตุที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราศึกษาด้วยก็ได้ จากนั้นต้องบอกประชากร หรือหน่วยที่เราศึกษา เมื่อครบสามสิ่งนี้ ชื่อเรื่องจะสมบูรณ์แบบ แต่ขอแค่สองเป็นเบื้องต้น คือ ตัวแปรตามกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา อย่างเช่น

การสร้างชุดการสอนการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านศาลาลำดวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1

การสร้างชุดการสอน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร ระคนตามขั้นตอนของ
โพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ปัจจัยเชิงพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ดำเนินการตาม โครงการจัดการ
เรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร
กับประสิทธิผลโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

นี่เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่องงานวิจัยที่ผ่านมา สังเกตให้ดี นะครับว่า จะประกอบด้วยสิ่งที่
ต้องการศึกษา (ตัวแปรตาม) และประชากร เป็นหลัก

เมื่อเรากำหนดประเด็นปัญหาได้แล้ว กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา... เมื่อได้ชื่อ
เรื่องเรียบร้อยแล้ว เราต้องเดินหน้าต่อไป ด้วยการกำหนดขอบเขตที่ต้องการศึกษาคือว่า ขอบเขตด้าน
เนื้อหา ควรเกี่ยวข้องกับประเด็นใดบ้าง ประชากรหรือกลุ่มคนที่จะให้ข้อมูลของเราคือใคร และตัว
แปรที่ต้องการศึกษาคืออะไร ต้องมาไล่เรียงกันสักหน่อยว่า สิ่งที่เราถามมานั้นคืออะไร เพราะบางคน
อ่านมาถึงจุดนี้แล้วง...ง...ง ไม่ต้องงง อ่านตามมาสักนิด เมื่อเอ่ยถึงประชากร ต้องนึกถึงทุกหน่วย
ที่เราต้องการศึกษา เราไม่สามารถศึกษาได้จากข้อมูลทุกหน่วย แต่เราศึกษาได้จากกลุ่มตัวอย่างที่
เลือกมา จะเลือกมาอย่างไรนั้น ไปดูรายละเอียดได้ จากเมนูเอกสารประกอบการสอน รายวิชาสถิติ
เพื่อการวิจัยในเว็บของผมเอง

บางคนสงสัยว่าถ้าศึกษาจากนักเรียนห้องหนึ่ง หรือสองห้องเพื่อการทดลองใช้นวัตกรรม
ก็ต้องขยายขอบเขตประชากร นั่นคือ ขยายว่าศึกษาจากนักเรียนทั้งชั้นเรียนแต่เลือกมาเพียงห้องเดียว
หรือบางคนมีนักเรียนน้อย เพราะชั้นนี้มีห้องเดียว ก็ขยายขอบเขตพื้นที่ เป็นนักเรียนชั้น ป.๓ ของ
โรงเรียนกลุ่ม ก. ซึ่งโรงเรียนที่เราศึกษานั้นเป็นสมาชิกของกลุ่ม แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
ไม่ใช่เลือกจากการสุ่ม แต่ถ้าเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เรากำหนดว่า เป็น หน่วยที่ศึกษาก็ได้ งานวิจัย
ที่ดี ต้องกำหนดขอบเขตของประชากรให้ได้ว่า มีขนาดเท่าไร เป็นใคร ระบุให้แน่ชัด

ขอบเขตอีกขอบหนึ่งที่สำคัญในการวิจัย คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยต้องระบุให้ได้ว่า
ศึกษาด้วย หลักวิชาการอะไร ทฤษฎีอะไร หรือองค์ความรู้อะไร ถ้าเราต้องการสร้างนวัตกรรม
ทางการเรียน เป็นชุดการสอน เราต้องระบุขอบเขตเนื้อหาว่า เป็นหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน...
กลุ่มสาระอะไร ชั้นไหนต้องชัดเจน...หรือถ้าศึกษาด้วยวิจัยเชิงสำรวจ ขอบเขตเนื้อหาคืออะไร อาทิ
การประเมินโครงการด้วยหลักการประเมิน CIPP Model การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
แบบส ทั้งนี้ขอบเขตเนื้อหา จะเป็นแนวทางการวิจัยหรือการทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยชิ้นนั้น

เมื่อกำหนดขอบเขตงานวิจัย ทั้งขอบเขตด้านเนื้อหา ประชากร และตัวแปร เราต้องอย่าลืม การกำหนดนิยามศัพท์ ซึ่งนิยามศัพท์ที่เรากำหนดขึ้น ต้องมาจากการทบทวนวรรณกรรมและ ขอบเขตการวิจัย นั่นคือ เราต้องนิยามตัวแปรที่เราต้องการศึกษา หรือถ้างานวิจัยไม่มีตัวแปร ต้อง ไปนิยามเนื้อหาที่เรากำหนดเป็นขอบเขต จากนั้นต้องนิยามประชากร ว่า ครู... หมายถึง นักเรียน หมายถึง... เป็นต้น เป็นกิง ราก และใบ นิยามศัพท์นั้นสำคัญ เพราะเป็นการกำหนดความหมายของ คำ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ถ้าเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มีความสำคัญต่อการสร้างเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม)...เพราะต้องถามตามความหมายที่ให้ไว้...จริงมั๊ยเอ่ย

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นปัญหาของผู้วิจัยอีก นั่นคือ จะเอา เนื้อหาส่วนไหนมาใส่ไว้ดี จะย่อ ตัด คัดลอก หรือเขียนขึ้นใหม่ดี การอ้างอิงทางวิชาการควรทำ อย่างไร อ้างแบบไหนดี เอกสารรูปแบบใดที่อ้างได้ อ้างไม่ได้ สับสนวุ่นวาย มั่วไปหมด มีหลัก สำคัญที่จะแนะนำการทบทวนวรรณกรรมคือ นำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตงานวิจัย มาเขียนใส่เข้าไป อย่างเช่น ขอบเขตด้านประชากร เราต้องทบทวนว่า บริบทของประชากรเป็นอย่างไร อยู่เขต พื้นที่การศึกษา มาสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร มีพื้นที่อย่างไร ทำให้ผู้อ่านงานวิจัยของเรา มองเห็น ภาพบริบทของประชากร ส่วนขอบเขตเนื้อหา ต้องทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง อาจเริ่มจากความ เป็นมาของทฤษฎี ความหมาย ความสำคัญ การนำไปใช้ ฯลฯ เมื่อผู้อ่านอ่านแล้ว เข้าใจถึงทฤษฎี เหล่านั้นได้ดี จากนั้นมาทบทวนเกี่ยวกับตัวแปรที่เราศึกษา ว่าเป็นอย่างไร และปิดท้ายด้วยงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ง่ายๆคือ เป็นงานวิจัยที่ทำมาแล้วไม่เกิน 5 ปี ยกเว้นว่า หาไม่ได้จริงๆ

การเขียนเค้าโครงงานวิจัยมาปิดท้ายที่ วิธีการวิจัย ต้องทำความเข้าใจว่า วิธีการวิจัยเป็น อะไรที่มีแบบแผน แน่นนอน ตายตัว และต้องเชื่อถือได้ ผู้วิจัย ต้องอธิบายกระบวนการวิจัยที่ สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เขายอมรับกัน และที่สำคัญวิธีการวิจัยนั้นสามารถหาคำตอบตาม วัตถุประสงค์การวิจัยได้หรือไม่ อยู่ในขอบเขตเนื้อหา ขอบเขตประชากร และขอบเขตด้านตัวแปร หรือไม่ เครื่องมือที่ใช้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา มีกระบวนการสร้างเครื่องมือที่น่าเชื่อถือ ได้ มีความเที่ยงตรง (ไม่ใช่ป้ายโมง) คือมีความเที่ยง นั่นคือ ใช้ทดสอบเมื่อไหร่ จะได้ผลออกมาที่ ใกล้เคียงกัน มีความตรงทางเนื้อหา บางคนอาจหา อำนาจการจำแนกเพิ่มเติม และถ้าเป็น แบบทดสอบ ข้อสอบ ต้องหา ความยากง่าย ความเป็นปรนัย เพิ่มเติมอีก

เมื่อเราต้องการวิจัยอะไรสักเรื่องหนึ่ง ต้องเริ่มจากประเด็นที่เราสนใจ ซึ่งอาจเป็นประเด็น ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น จากนั้นต้องไปทบทวนวรรณกรรม กำหนดชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย สมมติฐาน(ถ้ามี) ประโยชน์งานวิจัย นิยามศัพท์ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง แล้วปิดท้ายด้วยระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้...ตามด้วยเอกสารอ้างอิง...วันนี้เอาแค่นี้ก่อน...ยังไม่ จบสำหรับงานวิจัย ต้องมีการรายงานผล และการอภิปรายผล

สวัสดิ์ศรีบ...หวังว่าคงเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อย